

TOTS SOM ÀRBITRES

- SOL·LICITUD BECA “AURIGA FUSCUS 2015”. MODALITAT I -

ENRIC VIVES CAMPDEPADRÓS

ÍNDEX

CONTINGUTS QUE ES TREBALLARAN

INTRODUCCIÓ

DESCRIPCIÓ DEL PROJECTE

OBJECTIUS DE TREBALL

ESQUEMA DE TREBALL

DESENVOLUPAMENT

CALENDARI DE TREBALL

BIBLIOGRAFIA CONSULTADA FINS EL MOMENT

CONTINGUTS QUE ES TREBALLARAN

INTRODUCCIÓ

En la majoria d'ocasions, l'esport escolar o de base s'ha convertit en un calc de l'esport delit, amb l'impacte negatiu que això té en els nostres fills i filles i en la seva educació.

L'esport d'elit del nostre país fomenta i aplaudeix conductes antiesportives i violentes i aquestes es justifiquen si serveixen al fi últim de la victòria.

Aquest fet fa que es posi l'èmfasi en el resultat enlloc de posar-lo en altres aspectes com la tecnificació (orientació a la tasca) o els valors.

La doble moral que tot això suposa afecta enormement la nostra societat ja que la teoria i la pràctica s'estan dissociant. Mentre el nostre discurs és ple de vehemència relativa a la importància de les normes, els valors i el respecte, els nostres actes diuen clarament el contrari.

Partint d'aquesta idea, és imperatiu consolidar i seguir madurant aquells aspectes de l'activitat esportiva que són beneficiosos per tots nosaltres, a la vegada que es promouen iniciatives per corregir, canviar o eliminar, des de l'origen, aquelles situacions, comentades fa un moment, tan negatives per l'esport i tan poc educatives en general.

Aquestes preocupacions queden reflectides en el fragment següent:

“Tradicionalmente, educadores como Thomas Arnold o el barón de Coubertin han subrayado que el deporte sería un entorno positivo que contribuiría a la educación social y moral

de los jóvenes. Algunos psicólogos del deporte han señalado que determinadas prácticas deportivas proporcionan un entorno positivo para la socialización de niños y adolescentes, al desarrollar habilidades de cooperación, afrontamiento del estrés, tolerancia a la frustración y demora de las recompensas, así como conductas de juego limpio y habilidades de interacción social (Bredemeier, et al., 1986). ...En cambio, autores como Devereux (1978), García Ferrando (1990), Gutiérrez (1995), Ogilvie y Tutko (1971) o Underwood (1978), consideran que muchos programas de iniciación deportiva copian el modelo del deporte profesional contribuyendo a la aparición de conductas contrarias al juego limpio y constituyendo, de esta manera, un entorno negativo para el proceso de socialización infantil. De hecho, existe una creencia bastante generalizada, de que la deportividad se va deteriorando cada vez más en las competiciones infantiles. Esta creencia se basa en algunos hechos reales, los cuales constituyen casos anecdóticos que la prensa acostumbra a subrayar por su carácter negativo. Por lo tanto, resulta lógica la preocupación de algunos psicólogos del deporte como Haywood (1986) o Orlick (1986) por esta situación, así como su insistencia en que se diseñen programas y competiciones deportivas más centradas en los intereses del niño. (Cruz, et al., 1996).

Seguint aquesta línia, el projecte pretén aprofitar algunes de les situacions que l'esport genera, per esbrimar tot el seu vessant educatiu i fer de l'esport un entorn d'aprenentatge que contribueixi al desenvolupament integral de la persona, de tal manera que no només formem esportistes, sinó també ciutadans.

En relació a l'arbitratge, en tant que objecte central de la present iniciativa, i en la línia d'aquells beneficis que podem obtenir arran de la pràctica de les competències que l'acompanyen, és interessant destacar els punts de vista i les opinions d'alguns àrbitres nacionals i internacionals al respecte de la seva feina.

“... Arbitrar es un desafío, un test a mis capacidades de gestionar emociones”; “Es demostrar que soy capaz de desempeñar una tarea de gran presión frente a muchas adversidades” y “Es un viaje largo y complejo, lleno de desafíos, emociones y experiencias y que exige un trabajo arduo para alcanzar los objetivos”; ... “El placer de dirigir “Recursos Humanos” en una área específica, el fútbol, es el principal motivo que me mantiene actuando como árbitro” ... “Es ser un juez de fútbol defendiendo la igualdad y imparcialidad; “Es estar en el juego como la principal persona en la gestión de posibles conflictos”; “Mi habilidad en la toma de decisiones puede contribuir para un resultado feliz”; “Poder contribuir para la verdad deportiva y para mejorar la dinámica del juego”; “Pone a prueba mi capacidad física y emocional” ... “Me gusta respetar y hacer respetar las normas y reglamentos”; “Arbitrar para mí es tener autocontrol sobre mí mismo para aplicar determinadas normas en un determinado deporte”; “Ser capaz de demostrar que soy capaz de realizar una tarea de gran presión, ante muchas adversidades y por mucho tiempo”; “En realidad es una demostración de fuerza interior”. (Brandao et al., 2011).

Totes aquestes afirmacions són un exemple immillorable de les aportacions que una tasca com la d'arbitrar pot tenir pel desenvolupament d'habilitats transversals, a fi i efecte de contribuir al creixement i al desenvolupament integral de la persona.

Els aspectes positius esmentats fins el moment, són importants en la mesura que les ja esmentades habilitats es poden traspasar a altres facetes del nostre dia dia, més enllà del merament esportiu. Una vegada adquirides, per tant, l'objectiu final del projecte és que aquestes puguin filtrar-se a altres contextes.

“...Por otro lado, también son mencionadas formas positivas para lidiar con los problemas

confrontados en el momento de arbitrar. Apparently, the subjective interpretation of the demands of the task of arbitrating permeates their practice, resulting in a low degree of stress. This agrees with Friman et al. (2004) who observed that the most experienced referees use positive strategies to deal with adverse situations encountered in practice that leave them more resistant to the criticisms of others and of themselves.” (Brandao et al., 2011)

Per aconseguir la consolidació dels aprenentatges duts a terme en l'activitat esportiva, però, és necessari el reforç que les figures de vincle del nen (pares, mares, entrenadors, altres adults significatius, companys, etc.) facin de la situació que el primer visqui.

“Estos estudios han puesto de manifiesto que los padres, tienen una gran influencia en la participación deportiva de sus hijos/as a lo largo de todo el proceso de socialización, y de manera especial en la etapa de iniciación, donde su influencia es fundamental.” ... “Debemos tener en cuenta de cara al papel socializador del deporte, que lo que para los padres significa el triunfo o la diversión en el juego, el respeto por las reglas o la victoria a cualquier precio, serán aspectos decisivos que condicionaran la manera de entender y vivir el deporte de sus hijos/as.” (Boixadós et al, 1998).

Fer un bon retorn, un bon feedback de l'experiència realitzada, enaltint-ne els aspectes positius i ajudant a reflexionar als participants, farà que el nen consolidi les idees o les experiències viscudes, apreses a través d'aquest reforç adult ja mencionat.

“A pesar de la diversidad de estudios y la aproximación de los enfoques, psicólogos y sociólogos del deporte todavía no sabemos explicar cómo y porqué el aprendizaje social es mejor en unos deportistas que en otros. Pero uno de los puntos en común de la mayoría de las últimas

investigaciones sobre la socialización a través del deporte, es el tomar en consideración como los agentes de socialización —la estructura organizativa, la filosofía de los programas deportivos, la familia, las orientaciones y conductas del entrenador— pueden afectar la calidad de la experiencia deportiva y la orientación de los valores de los jóvenes participantes. Es decir, se da mucha importancia al ambiente social bajo el que la participación y competición deportiva se lleva a cabo.” (Boixadós et al, 1998)

En última instància, també és important tenir en compte el paper dels organitzadors de les competicions esportives infantils, en tant que aquests són els encarregats de vetllar perquè aquestes compleixin uns mínims criteris pedagògics a fi i efecte que les activitats plantejades, com dèiem al principi, abracin els interessos, però també les necessitats dels nens i joves que hi competeixen.

“El deber de los organizadores es, sobretodo, planificar competiciones para niños/as en ambientes saludables y definir claramente los comportamientos deportivos a través de la elaboración de reglas y asegurarse que sean respetadas. ...Nuestra opinión es que se debe prestar especial atención al tema del juego limpio, desde la iniciación deportiva, con la intención de llevar a cabo una adecuada política de prevención deportiva.” (Boixadós et al, 1998).

És en el marc d'aquesta perspectiva que el projecte “Tots som àrbitres” seria molt útil al Consell Esportiu en tan que persegueix i promou molts dels aspectes comentats.

DESCRIPCIÓ DEL PROJECTE

Aquest projecte pren, com a objecte pivotant del seu desenvolupament, la figura de l'àrbitre.

Aquesta, habitualment menystinguda per la major part dels esportistes i els aficionats, ens permet oferir als jugadors un canvi radical en la seva percepció del joc, dels rivals i dels propis companys, a la que els mateixos s'hauran d'adaptar.

La tasca arbitral, per les seves característiques, ofereix una sèrie de situacions, l'experimentació i vivència de les quals, en primera persona, és molt beneficiosa pels nens i nenes i, en aquest cas, pels jugadors i jugadores. Situacions com: haver de prendre decisions que “afavoreixen” a un grup i en “perjudiquen” a un altre, mantenir la imparcialitat a pesar de tenir amics en un dels dos equips, aguantar la pressió al voltant de les teves decisions, les quals poden ser qüestionades per una de les parts i haver d'argumentar-les, etc., i tot el que d'aquestes se'n deriva a nivell intern (psicològic), converteixen l'activitat arbitral en un entorn ideal d'aprenentatge.

El projecte busca que tots els jugadors d'un equip experimentin el rol d'àrbitre, exprimint al màxim totes les facetes pedagògiques que d'aquesta tasca se'n deriven.

Així, durant la primera part d'un partit, la tasca d'arbitrar recaurà en el jugador d'un dels equips (equip visitant), mentre que a la segona part es canviarà, i l'àrbitre serà un jugador de l'equip contrari (equip local).

Aquests estaran supervisats constantment per l'àrbitre ordinari, el qual els ajudarà, assessorarà i complementarà quan estimi oportú.

OBJECTIUS DE TREBALL

El projecte “Tots som àrbitres” pretén comprovar si la pràctica de les funcions pròpies de l'àrbitre per part dels jugadors, permetrà a aquests adquirir habilitats transversals, les quals contribuiran al seu desenvolupament integral.

Arran d'aquesta primera i principal línia de treball, sorgeix una hipòtesis secundària, la qual podem expressar de la manera següent:

“El fet que els àrbitres siguin nens, farà que els pares protestin significativament menys en aquest tipus de partits, que en altres en els quals no s'aplica la iniciativa.”

OBJECTIU GENERAL:

L'objectiu general del projecte és oferir una experiència a través de l'esport que, sobretot els participants, puguin extrapolar a altres facetes de la seva vida quotidiana, amb l'ajuda de pares, entrenadors i àrbitres.

OBJECTIUS ESPECÍFICS:

JUGADORS:

1) Permetre als esportistes ficar-se en el lloc de l'àrbitre, a fi i efecte que puguin entendre millor la tasca d'aquest i el seu punt de vista a l'hora de prendre decisions.

En altres paraules: ficar-se en el lloc d'un altre i entendre el punt de vista d'un tercer.

2) Reduir l'egocentrisme dels jugadors, trencant momentàniament la seva perspectiva habitual per,

en un rol completament diferent, obligar-los a emetre judicis amb la màxima imparcialitat i de forma equànime i objectiva, amb independència que hi hagi companys o amics involucrats.

En altres paraules: jutjar i raonar independentment, o amb la capacitat de deixar de banda les seves emocions i els seus afectes personals (fer allò correcte encara que no sigui el que més et beneficiï a tu o als teus companys).

3) Conscienciar als participants de la importància de les normes en l'esport i, per inri, en la vida diària, i de la responsabilitat individual, de tots els ciutadans, de complir i ajudar a complir unes normes mínimes de convivència.

4) Conscienciar als participants de la rellevància i l'impacte de les seves decisions envers els altres, tant dintre com fora el camp.

5) Aprendre a rebre crítiques per les seves decisions i a afrontar-ho amb seny i tranquil·litat.

En altres paraules: acceptar millor les crítiques, jutjant-les amb objectivitat i, si s'escau, fonamentant el seu canvi de conducta o de decisió en raons racionals i no per circumstàncies derivades de pressions interpersonals, etc.

6) Fer front a protestes arran de les seves decisions amb arguments i mantenir un criteri sense veure's superat per la situació.

En altres paraules: raonar el seu criteri envers els altres, defensant els seus punts de vista amb arguments.

7) Buscar suport o assessorament, en l'àrbitre «oficial», per prendre la millor decisió davant d'un dubte, i acceptar i aprendre a valorar les indicacions que aquest els pugui fer.

En altres paraules: aprendre a preguntar i a consultar, davant d'un dubte, tota la informació al respecte d'una situació determinada per prendre la millor decisió (o acceptar que un tercer ens l'ofereixi), conscienciant-nos que no ho sabem tot i que, a vegades, necessitem ajuda.

ÀRBITRES:

Explotar la seva faceta pedagògica, allunyant-los del centre d'atenció, tot convertint-los en “tutors de joc”, per assessorar en el desenvolupament de l'activitat «autogestionada», instant-los a consolidar el projecte, potenciant l'aspecte pedagògic de la iniciativa durant la mateixa, reforçant els objectius específics que es persegueixen assolir en els participants.

ENTRENADORS:

Durant els entrenaments, convertir-los en instruments pel foment de les normes en l'esport, la seva importància així com la de la persona que en garanteix el seu compliment (àrbitre), la dificultat i complexitat de la seva feina, així com tot el que es pot aprendre executant-la, i l'extrapolació de tot plegat a la vida diària dels jugadors.

Durant els entrenaments i també durant els partits, instar-los a consolidar el projecte, potenciant l'aspecte pedagògic de la iniciativa, reforçant els objectius específics que es persegueixen assolir en els participants.

PARES:

A casa, instar-los a consolidar el projecte, potenciant l'aspecte pedagògic de la iniciativa, abans, durant i després de la mateixa, reforçant els objectius específics que es persegueixen assolir en els participants i tots els altres aprenentatges que de la tasca arbitral se'n poden derivar.

Durant els partits, estudiar i recollir informació (a través d'un procés d'observació) de la seva actitud en general i sobretot envers la figura de l'àrbitre i comparar-la amb la de partits on no s'aplica la iniciativa.*

() Les dades relatives a la observació del comportament de pares, més enllà de permetre establir la diferència entre uns i altres partits, també ens aportarà informació en general sobre el comportaments d'aquests dos col·lectius, permetent-nos conèixer així l'estat del futbol escolar pel què fa a aquests aspectes, així com oferir un marc en el que establir un possible programa al respecte si així es considera oportú.*

ESQUEMA DE TREBALL

El projecte durarà des del mes de Setembre del 2015, fins el mes d'Octubre del 2016.

DESENVOLUPAMENT

El projecte seguirà la lògica científica, basant-se en el model hipotètic-deductiu.

La nostra investigació s'emmarca en un procés d'investigació aplicada, ja que “...*el objetivo fundamental de la investigación es probar que algo funciona, es decir, que una determinada intervención aplicada a una situación ayuda a modificarla en un sentido socialmente deseable*”.

(León y Montero, 2003)

En relació als dos aspectes de la intervenció que pretenem avaluar, és important destacar que, si no hi ha canvis en un futur, l'afecte de la pràctica de l'arbitratge s'emmarcarà en un procés quasi-experimental en el que el disseny dels grups serà aleatori. Es pretén establir un disseny pre-post, a través d'eines d'avaluació com qüestionaris o entrevistes estructurades, així com tècniques específiques (l·listes d'adjectius, etc.) que permetin avaluar la situació plantejada. Si bé la informació recollida serà dels participants, la població d'interès pel què fa a la iniciativa, també es pretén recollir informació tan de pares, entrenadors i àrbitres, per tenir informació extra que permeti una avaluació més profunda del projecte.

En relació a la hipòtesis secundària plantejada, aquesta s'emmarcarà en un disseny experimental, a priori també amb un disseny aleatori dels grups. La població d'interès seran els pares i mares dels participants i la tècnica de recollida d'informació utilitzada serà la observació. En el marc del disseny experimental plantejat, hi haurà tan grups control (partits en els quals no es practiqui la iniciativa), com grups experimentals (partits en els que si que es practiqui la iniciativa).

CALENDARI DE TREBALL

PRIMER:

Es definiran les variables a observar a fi i efecte d'elaborar un quadrant d'observació pel que fa a les conductes d'interès de pares.

Es cercaran les bases bibliogràfiques necessàries per construir la base teòrica de la investigació, així com tot aquell material que pugui ser útil en l'avaluació de la mateixa.

SEGON:

S'elaboraran els formularis (qüestionaris) per procedir a la recollida d'informació i avaluar l'activitat i es definiran les altres tècniques utilitzades en la recollida d'informació.

Una vegada es tingui tot el material necessari, s'iniciaran el tràmits per dur a terme una prova pilot.

Es demanarà a dos equips de la categoria la realització d'un partit amistós on s'aplicarien els principis del projecte.

TERCER:

Es durà a terme la prova pilot (aquest partit es gravarà, a fi i efecte de tenir material audiovisual que pugui servir per analitzar el projecte en general i també per dissenyar, a partir d'aquest, material per formar als àrbitres que aplicaran el projecte durant la temporada).

Al final del partit es passaran els formularis oportuns.

QUART:

Una vegada duta a terme la prova pilot, s'analitzaran els resultats i també l'adequació dels materials al projecte i es procedirà a la modificació d'aquells aspectes dels mateixos que, en els informes dels participants, s'identifiquessin com a millorables.

A continuació, es procedirà a l'elaboració definitiva del quadrant d'observació, els formularis d'àrbitres, pares i entrenadors i també dels dossiers que s'entregaran a l'inici del projecte per informar-ne del funcionament.

Els formularis, a més a més, es penjaran en un espai del web destinat al projecte on s'explicarà el mateix, a fi i efecte que els àrbitres hi puguin accedir i descarregar-se'ls per si els és menester.

Es desenvoluparan els materials adients per a la formació dels arbitres que participaran al projecte.

CINQUÉ:

El Consell Esportiu durà a terme les gestions pertinents amb la federació catalana perquè els àrbitres interessats s'inscriguin en la iniciativa.

Es realitzarà la formació definitiva dels àrbitres que participaran en el projecte "Tots som àrbitres",

S'enviaran els dossiers oportuns al ja esmentats àrbitres, entrenadors i pares, aquests últims a

través de les seves escoles respectives, per tal que tinguin informació del projecte i algunes nocions relatives a aquells aspectes pedagògics que es pretenen treballar. Així mateix es demanarà permís als pares per dur a terme l'entrevista oportuna amb els seus fills al finalitzar cada partit.

A més a més, en el calendari de lliga, s'especificaran aquells partits en els que s'aplicaran els protocols plantejats (a raó d'un partit per jornada) i procurant que tots els equips disputin el mateix nombre de partits sota aquestes condicions (*Quan procedir a dur a terme aquesta tasca, dependrà del funcionament intern del propi Consell Esportiu*).

SISÉ:

Es recomanarà als entrenadors començar a introduir els conceptes relatius a l'arbitratge en els seus jugadors, a fi i efecte de fer-los coneixedors de les normes i de les funcions que hauran d'exercir (es recomanarà explícitament als entrenadors que continuïn durant tot l'any amb l'aprenentatge d'aquelles nocions normatives i arbitral, per tal que els jugadors ho vagin assimilant al temps que comprenen la seva dificultat i la seva importància, fins que aquesta faceta del joc passi a ser un element més dels entrenaments).

Aquest pas serà el previ a l'aplicació del projecte en sí, el qual es desplegarà durant tot el curs escolar comprès entre l'Octubre del 2015 i el Juny del 2016.

A més a més d'això, tan en aquells partits on s'apliqui el sistema establert pel projecte "Tots som àrbitres", com en aquells altres en què no se segueixi, es procedirà a la observació de la conducta dels adults que acompanyen els participants a partir del quadrant d'observació comentat amb anterioritat, per tal de poder comparar les conductes d'interès tan en una situació com en l'altra.

En aquesta mateixa línia, en partits on no s'apliqui el projecte, també es passaran algunes proves a fi i efecte de poder completar la recollida d'informació per tal de poder avaluar adequadament la iniciativa al final de la temporada.

Alguns d'aquests partits, a més a més, seran gravats a fi i efecte de seleccionar dels mateixos situacions o detalls que resultin d'interès per la formació d'àrbitres o per resoldre, si s'escau, alguns dels dubtes d'aquests (si alguna imatge s'hagués de passar en alguna formació es demanaria permís prèviament als interessats).

Cada jornada, si no hi ha contratemps destacats, es realitzarà la observació d'un partit de cada.

Totes aquestes informacions s'aniran recopilant per, al finalitzar la temporada, poder procedir a l'anàlisi de resultats, els quals es donarien a conèixer durant el mes d'Octubre del 2016.

JUNY. 15 – SETEMBRE. 15	Elaboració del quadrant d'observació.
	Elaboració dels formularis (àrbitres, entrenadors i pares).
	Formació de l' àrbitre per la prova pilot .
	Prova pilot (es gravarà el partit).
SETEMBRE. 15	Elaboració del quadrant d'observació definitiu.
	Elaboració dels formularis definitius.
	Elaboració dels dossiers informatius (àrbitres, pares i entrenadors).
	Disseny de l'espai web del projecte on incloure enllaços als formularis pertinents.
	Selecció i formació definitiva dels àrbitres (entrega dels dossiers oportuns).
	Enviament dels dossiers pertinents a les escoles (i entrenadors).
OCTUBRE. 15 – JUNY. 16	Fase aplicada del projecte.
JUNY. 16 – SETEMBRE. 16	Anàlisi de les dades recopilades.
OCTUBRE. 16	Conclusions.

BIBLIOGRAFIA CONSULTADA FINS EL MOMENT

- Cruz, J., Boixadós, M., Torregrosa, M. i Mimbrero, J. (1996) ¿Existe un deporte educativo?: papel de las competiciones deportivas en el proceso de socialización del niño. *Revista de Psicología del Deporte*, 5 (2), 111-134.
- Brandão, R., Serpa, S., Krebs, R., Araújo, D. i Antonio Machado, A. (2011) El significado de arbitrar: percepción de jueces de fútbol profesional. *Revista de Psicología del Deporte*, 20 (2), 275-286.
- Boixadós, M., Valiente, L., Mimbrero, J., Torregrosa, M. i Jaume Cruz. (1998) Papel de los agentes de socialización en deportistas en edad escolar. *Revista de Psicología del Deporte*, 7 (2), 295-310.
- Herrea, S. i Irazusta, S. (2013) Valor Social y Ética del Deporte, en *Investigación Social y Deporte n.o 11 Ibersaf Industrial Madrid, 2013 (XII CONGRESO AEISAD 2012)*, 247-257.
- León, O. G., y Montero, I. (2003). *Métodos de investigación en psicología y educación* (3ª ed.). Madrid: McGraw-Hill.